

נידון במיתה החמורה מבין שתיהן.

כגון הבא על חמותו כשהיא אשת איש, וחייב על חמותו שריפה, שהיא המיתה החמורה, ועל אשת איש חנק, שהיא המיתה הקלה — הרי הוא נידון בשריפה, שהיא המיתה החמורה.

רבי יוסי אומר: נידון בזיקה [בסיבת האיסור] הראשונה הבאה עליו.

ותניא, כיצד אמר רבי יוסי שהוא "נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו"?

כגון שתחילה, בשעה שקידש את אשתו, היתה חמותו פנויה [אלמנה], ולאחר מכן נישאה ונעשית אשת איש — הרי הוא נידון בשריפה על עבירת חמותו.

ואם תחילה היתה אשת איש, ואחר כך קידש את בתה ונעשית חמותו — נידון במיתה הקלה של חנק, על עבירת אשת איש.

ומוכח שסובר רבי יוסי כרבי שמעון, שאין איסור חל על איסור, כי אם היה חל איסור על איסור, הרי תמיד היה נידון במיתה החמורה.

אמר רבי אבהו: מודה רבי יוסי שאיסור כן לב-ב חל על איסור, ב"איסור מוסיף".

"איסור מוסיף" משמעותו היא, שהאיסור השני מוסיף אנשים נוספים, הנאסרים בו, בנוסף לאותו אדם שכבר אסור בו מחמת האיסור הקודם לו, שהיות ועוד אנשים נאסרים באיסור הנוסף, גם הוא נאסר בו, יחד עמם.

אשת אח, ואיסור אשת אח הוה הוא איסור אשת אח שאין לו בנים, שהותר במקום יבום —

הרי כאן, שאין היא נאסרת באיסור ערוה של אחות אשה, כי לרבי שמעון לא חל איסור ערוה אחות אשה עליה, היות ואין איסור חל על איסור — תתייבם יבומי!

אמר רב אשי: איסור אחות אשה אמנם לא חל עליה בפועל, אבל אין זה אומר שהוא לא קיים כלל.

אלא הוא "מיתלא תלי וקאי", תלוי ועומד מוכן לחול עליה, דאי פקע איסור אשת אח — אתי איסור אחות אשה, וחייל עליה.

ואם נתיר לו לייבמה, כדין אשת אח שאין לו בנים, יחול עליה מיד איסור אחות אשה, והוא ימנע את היבום. ונמצא, שאין לה אפשרות יבום, גם אם לא חל עליה בפועל איסור אחות אשה.

והילכך, לא פקע איסור אשת אח שעליה.

שהרי לא הותר אשת אח שאין לו בנים אלא במקום יבום. ואילו כאן, שאין אפשרות יבום, הרי היא כאשת אח שיש לו בנים, שלא הותר איסור אשת אח הוה, ולכן חייב עליה משום אשת אח.

ועוד הוינן בה, לרבי יוסי החולק על רבי שמעון, וסובר שחייב עליה שתיים, משום אחות אשה ומשום אשת אח:

וכי סבר רבי יוסי שאיסור חל על איסור?

והא תניא: מי שעבר עבירה שיש בה שתי מיתות בית דין —

וכי **תימא** לתרץ, שמגו **דאיתמר** האח החי, הלוקח את האחות השניה, **בכולהו אחותא**, בכל אחיותיה של האשה שהוא לוקח, נחשב הדבר כאיסור מוסיף לרבי יוסי.

אי אפשר לומר כך. כי:

האי — **"איסור כולל"** הוא, ולא **"איסור מוסיף"**!

שהרי אין כאן אנשים נוספים הנאסרים ביחד עמו באחות אשתו הנאסרת עתה עליו, עד שיקרא **"איסור מוסיף"**.

אלא שהוא **"כולל"** בלקיחת אחות אשה, עוד נשים נוספות הנאסרות עליו!

והחילוק בין איסור מוסיף לאיסור כולל, ש"מוסיף" הוא באנשים נוספים, הנאסרים עמו באותו איסור, וכולל הוא ב"נאסרים" נוספים — כלפיו!

אלא, אמר רבא, כך יש לתרץ את דברי רבי יוסי:

לעולם סובר רבי יוסי שאין איסור חל על איסור, ואינו חייב על אחות אשתו שהיא אשת אחיו שתי חטאות בשוגג.

אך בכל זאת, כיון שהיא גם אשת אחיו וגם אחות אשתו, הרי אם יעשה זאת במזיד, הרי הוא רשע גמור, כמי שעשה את שתי העבירות, ויש לקוברו בין רשעים גמורים.

ומה שאמר רבי יוסי שאפילו אם נשא תחילה האח המת, ונאסרה על האח החי

ובגון במקום שתחילה היתה אסורה עליו משום אחות אשתו, שהוא איסור פרטי אליו, ואחר כך נשאה אחד מאחיו, ונאסרה אז על כל האחים באיסור אשת אח, הרי מוסיף איסור אשת אח אנשים נוספים הנאסרים בה, ולכן גם הוא נאסר בה באותו איסור, יחד עמם.

אבל לעומת זאת, אם היתה אסורה תחילה באיסור אשת איש, ולאחר מכן נעשתה חמותו, לא נוספו בכך אנשים נוספים באיסורה, ולכן אין הוא נאסר בה משום חמותו, ואין דינו בשריפה אלא רק בחנק.

ואם היתה תחילה חמותו פנויה, ונאסרה עליו משום חמותו, ואחר כך נישאה ונעשית אשת איש, שהיא איסור מוסיף, היות שעתה נאסרו בה כל האנשים, חל עליה איסור גם אשת איש. ואם יעבור עליה בשוגג יהיה חייב שתי חטאות, ובמזיד יהיה חייב במיתה החמורה.

ומקשה הגמרא: **תינח היכא דנשא** האח החי תחילה את אחת האחיות, ונאסרה עליו אחותה השניה מדין אחות אשה, **ואח"כ נשא** האח המת את אחותה, שפיר סובר רבי יוסי, שמגו **דאתוסף** בה **איסור** אשת אח **לגבי** שאר האחים — **אתוסף איסור** אשת אח גם **לגבי דידיה**, על אף שכבר היתה אסורה עליו מחמת אחות אשה.

אלא, היכא דתחילה **נשא** מת את אחת האחיות, ונאסרה אז על כל האחים משום אשת אח, **ואח"כ נשא** חי את אחותה, שהאיסור הנוסף של אחות אשה הוא איסור פרטי — **מאי "איסור מוסיף" איכא?** ומדוע מחייב בו רבי יוסי שתי חטאות?!

באיסור אשת אח, ואחר כך נשא האח החי את אחותה, שחייב שתיים, הכי קאמר:

מעלה אני עליו כאילו עשה שתיים, ואינו חייב להביא [אם עשה זאת בשוגג], אלא חטאת אחת.

וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בהסבר דברי רבי יוסי: מעלה אני עליו כאילו עשה ב', ואינו חייב אלא אחת.

ומבאר הגמרא: **מאי נפקא מינה בכך שמעלה אני עליו כאילו עשה שתיים, אחר שאתה פוטר אותו משתי חטאות?**

לקברו בין רשעים גמורים!

לפי שהיו שני בתי קברות להרוגי בית דין. האחד לנידונים בשתי המיתות החמורות, שריפה וסקילה, והשני לנידונים במיתות הקלות, שהן הרג וחנק.

וזה שבא על אשה שהיא גם אשת אח וגם אחות אשה, הוא רשע גמור, ואף על פי שאינו חייב מיתה בבית דין, קוברים אותו אצל חייבי מיתות חמורות.

וכל ענין זה, של ביאור מחלוקת רבי יוסי ורבי שמעון איך והיכן איסור חל על איסור — **בפלוגתא של רבי חייא ובר קפרא, איתמר:**

מצינו שנחלקו רבי חייא ובר קפרא בשלשה דברים, האם חייב עליהם אחת או שתיים, ובהמשך תבאר הגמרא כיצד מחלוקות אלו הן בדברי רבי יוסי ורבי שמעון.

א. זר, שאינו כהן, **ששימש בעבודת המקדש בשבת** —

רבי חייא אומר: **חייב שתיים, על חילול שבת, ועל איסור זרות.**

בר קפרא אומר: אין חייב אלא אחת, על הזרות בלבד.

קפין רבי חייא ונשבע: העבודה!

[לשון שבועה הוא, כמי שנשבע ומאמת את דבריו באמיתות העבודה בבית המקדש!]

כך שמעתי מרבי: חייב שתיים.

קפין בר קפרא ונשבע, העבודה! כך שמעתי מרבי: חייב אחת.

ולקמן תבאר הגמרא כיצד יתכן שכל אחד נשבע על כך ששנה לו רבי משנה המנוגדת לדברים ששנה לחבירו.

התחיל רבי חייא לדון: **מלאכת שבת לכל אחד מישראל נאסרה.**

כשהותרה עבודה במקדש — אצל כהנים הותרה.

ורק **לכהנים הותרה, ולא לזרים.**

ולכן יש כאן שני איסורים: **יש כאן איסור משום זרות, ויש כאן משום מלאכת שבת.**

התחיל **בר קפרא לדון: מלאכת שבת לכל נאסרה.**

כשהותרה העבודה במקדש בשבת — סתם הותרה, ולא דוקא לכהנים.

ולכן **אין כאן חיוב על שבת, אלא רק איסור זרות.**

וכאמור, תבאר הגמרא בהמשך את מחלוקתם.

ב. בעל מום ששימש בטומאה בקרבן ציבור, שדוחה קרבן ציבור את הטומאה —

רבי חייא אומר: חייב שתיים, על עבודת בעל מום, ועל עבודה בטומאה.

בר קפרא אומר: אין חייב אלא אחת.

קפין רבי חייא, ונשבע: העבודה! כך שמעתי מרבי: חייב שתיים.

קפין בר קפרא ונשבע: העבודה! כך שמעתי מרבי: חייב אחת.

התחיל רבי חייא לדון: טומאה בעבודת המקדש, לכל נאסרה.

כשהותרה טומאה במקדש בקרבן ציבור — אצל כהנים תמימים הותרה.

ורק לכהנים תמימים הותרה, ולא לבעלי מומין!

ולכן, כאשר בעלי מומים עובדים בטומאה: יש כאן גם איסור משום בעלי מומין, ויש כאן איסור משום טומאה.

התחיל בר קפרא לדון: טומאה בעבודת המקדש, לכל נאסרה.

כשהותרה הטומאה בעבודת המקדש בקרבן ציבור — הותרה סתם.

ולכן, אין כאן איסור אלא משום בעל מום.

ג. זר שאכל עוף חטאת שהותר על ידי מליקה של כהן, וראוי העוף הזה לאכילה רק לכהנים —

רבי חייא אומר: חייב שתיים, על זרות ועל נבלות. לפי שבשר עוף שנמלק, נחשב כבשר נבילה, למי שלא הותר בו.

בר קפרא אומר: אין חייב אלא אחת, על זרות, ולא על נבלה.

קפין רבי חייא, ונשבע, העבודה! כך שמעתי מרבי: חייב שתיים.

קפין בר קפרא, ונשבע, העבודה! כך שמעתי מרבי: חייב אחת.

התחיל רבי חייא לדון: נבלה לכל נאסרה.

כשהותרה נבלה באכילה במקדש, במליקת חטאת העוף — אצל כהנים הותרה.

ורק לכהנים בלבד הותרה, ולא לזרים.

ולכן, יש כאן משום זרות, ויש כאן משום מליקה.

התחיל בר קפרא לדון: נבלה לכל נאסרה.

כשהותרה במקדש — הותרה סתם.

אין כאן אלא משום זרות.

ועתה מבארת הגמרא: במאי קמפלגי רבי לג-א חייא ובר קפרא?

באיסור כולל — ואלבא דרבי יוסי, שמצינו שסובר באיסור מוסיף שאיסור חל על איסור, על ידי "מיגור", האם הוא סובר כך גם באיסור כולל.

רבי חייא סבר: רבי יוסי באיסור כולל מיחייב תרתי.